

Slovenskej republiky

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **J. B.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. P. V., advokátom v B. V., proti odporcovi **S.** so sídlom v B., zastúpenej Ing. JUDr. V. K. CSc., advokátom v B., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 Ct 25/2003, o dovolaní navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 18. januára 2011 sp. zn. 5 Co 32/2010, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 18. januára 2011 sp. zn. 5 Co 32/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 11. septembra 2009 č. k. 12 Ct 25/2003 – 80 uložil odporcovi povinnosť do 10 dní od právoplatnosti rozsudku na vlastné náklady 1/ zabezpečiť na dobu 60 dní, aby na reklamných plochách, ktoré sa nachádzajú na čerpacích staniciach pohonných hmôt obchodnej spoločnosti S. a. s., so sídlom V., IČO: X. bol vyvesený plagát s vyobrazením registrovanej značky odporcu – S. a na plagáte v tom istom rozmere ako bol plagát občianskej kandidátky z volieb do NR SR 2002 bola uverejnená veta S. sa ospravedlňuje za D. za neoprávnené použitie mena a fotografie J. B. vo volebnej kampani do NR SR v roku 2002, 2/ zabezpečiť formou inzercie v denníkoch SME, Pravda a Nový čas opakovane 2x uverejnenie textu „S. sa ospravedlňuje za D. za neoprávnené použitie mena a fotografie J. B. vo volebnej kampani do NR SR v roku 2002,“ 3/ zabezpečiť formou inzercie v STV, TV Markíza a rozhlasových vysielaniach staníc Slovenského rozhlasu,

VIVA, Rádio OK odvysielania textu „S sa ospravedlňuje za D. za neoprávnené použitie mena a fotografie J. B. vo volebnej kampani do NR SR v roku 2002“. Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal. Uviedol, že v konaní nebolo sporné, že navrhovateľ súhlasil so zverejnením a použitím svojho mena a podobizne na plagáte spoločnej občianskej kandidátky D. vo volebnej kampani pred voľbami do NR SR konanými v dňoch 20. a 21. 9. 2002. Súhlasil aj s kandidatúrou na poslanca NR SR (10. 7. 2002) na kandidátnej listine D.. Po späťvzátí kandidátnej listiny D. 16. 9. 2002 (4 dni pred voľbami) odporca, ani jeho právny predchodca (v priebehu konania došlo k zlúčeniu pôvodne označeného odporcu D. so S., zmluvou o zlúčení z 21. 1. 2006, podľa čl. 5, ktorej právnym nástupcom sa stala S.S.) súhlas navrhovateľa na použitie jeho podobizne nežiadal a plagát občianskej kandidátky D. s fotografiou navrhovateľa, E. K a J. L. so sloganom Naše slovo platí a logom D.prelepil textom D. volí S. pričom podobizeň navrhovateľa tam ponechal. Podľa názoru súdu tým došlo k zmene účelu použitia podobizne navrhovateľa, na podporu iného politického subjektu ako bolo pôvodne dohodnuté bez súhlasu navrhovateľa, čím došlo k zásahu do jeho osobnostných práv. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 151 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie odporcu uznesením z 18. januára 2011 sp. zn. 5 Co 32/2010 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. Konštatoval, že pôvodne návrh navrhovateľa smeroval voči odporcovi – D.. Dňa 30. 1. 2006 bola podpísaná zmluva o zlúčení D. a S. vznikol nový politický subjekt S., ktorým momentom došlo v zmysle § 14 ods. 1 písm. b/ zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach k zrušeniu D. . Táto bola následne (13. 2. 2006) vymazaná z registra strán, ktorým dňom došlo k jej zániku v zmysle § 13 ods. 1 uvedeného zákona a tým aj zániku spôsobilosti byť účastníkom konania pred súdom (§ 19 O. s. p.). Podľa § 107 ods. 1 O. s. p. ak účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy veci, či má konanie zastaviť alebo prerušiť alebo či môže v ňom pokračovať. Pre postup v predmetnom konaní a pre posúdenie, či a prípadne s kým v ňom možno pokračovať je rozhodujúce posúdenie povahy uplatneného nároku, ktorým je ochrana osobnosti navrhovateľa v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Právo na primerané zadosťučinenie podľa § 13 Občianskeho zákonníka je práve svojou povahou úzko spojené tak s postihnutou fyzickou osobou, ako aj osobou, ktorá do práva na ochranu osobnosti tejto fyzickej osoby zasiahla, má osobný charakter predovšetkým preto, že cieľom tejto satisfakcie je v rámci zásahu do osobnostných

práv vzniknutého vzťahu medzi subjektmi všeobecného osobnostného práva primerane vyvážiť a zmierniť ujmu vzniknutú fyzickej osobe na jej osobnosti. Satisfakčný účel pritom môže splniť len zadost'učinenie, ktoré poskytne výlučne sama osoba, ktorá do osobnosti oprávnenej osoby zasiahla. Zánikom povinnej osoby preto povinnosť poskytnúť zadost'učinenie zaniká, pretože táto povinnosť je osobne viazaná na túto osobu a neprechádza na ďalšie osoby. Procesným dôsledkom zániku povinnej osoby, ktorá sa mala dopustiť zásahu do osobnostnej sféry oprávnenej fyzickej osoby, je len zastavenie konania podľa § 107 ods. 1 O. s. p., keď vzhľadom na povahu veci nemožno v konaní pokračovať. Len pre úplnosť uviedol, že nie je možné koncipovať ospravedlnenie, ktoré je osobného charakteru tak, že určitý subjekt práva sa ospravedľuje za iný subjekt, ako v danom prípade za subjekt, ktorý už neexistuje. Konanie tak malo byť zastavené súdom prvého stupňa už po zistení o zániku povinnej osoby. Keďže sa tak nestalo, súd prvého stupňa pokračoval nesprávne s právnym nástupcom povinnej osoby, na ktorého však nemohlo prejsť právo osobnej povahy. Už len z tohto dôvodu je napadnutý rozsudok, bez ďalšieho hodnotenia rozhodujúcich skutočností, vecne nesprávny. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal dovolanie navrhovateľ. Navrhol ho zrušiť a vrátiť vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Namietal odňatie mu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) odvolacím súdom jeho rozhodnutím v rozpore s procesnými predpismi bez riadneho odôvodnenia svojich právnych záverov. Uviedol, že D. bola zrušená bez likvidácie podľa § 14 ods. písm. b/ zákona č. 85/2005 Z. z., teda vlastne nezanikla, ale stala sa súčasťou inej strany. Odporca je jej právnym nástupcom, na ktorého prešiel majetok a všetky záväzky a celá členská základňa D., vrátane záväzkov z porušenia osobnostných práv. Krajský súd podľa jeho názoru nijakým spôsobom neodôvodnil, prečo osobnostné práva pri zlúčení neprechádzajú na právneho nástupcu zrušenej strany. Je zrejmé, že odporca sa hlási k zrušenej politickej strane, jej názov pojal aj do svojho názvu. V priebehu konania ani nenamietal, že by záväzky týkajúce sa porušenia osobnostných práv D. nenadobudol zlúčením s touto stranou. V napadnutom rozhodnutí sa nachádzajú len tvrdenia bez výkladu a aplikácie citovanej právnej úpravy. Teda odvolací súd vydal vo veci rozhodnutie, ktoré nie je dostatočne odôvodnené, a preto sa javí ako svojvoľné, arbitrárne a v rozpore s významom ochrany základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd). Poukázal

na skutočnosť, že pasívnu legitímáciu odporcu až do rozhodnutia odvolacieho súdu nikto v konaní nenamietal. Preto sa k nej nemal možnosť vyjadriť, čím mu bolo odopreté základné ľudské právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam (čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd). Aj týmto postupom mu bolo znemožnené konať pred súdom.

Odporca navrhol dovolanie navrhovateľa zamietnuť. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za vecne správne. Poukázal na to, že skúmanie podmienok konania podľa § 103 a nasl. O. s. p. nepatrí medzi procesné práva sporových strán. Súd má zo zákona povinnosť v priebehu celého konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky konania a koná a rozhoduje o tejto skutočnosti bez ohľadu na vyjadrenie sa niektorej zo sporových strán .

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O. s. p.) .

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie navrhovateľa smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, prípustnosť dovolania sa v takomto prípade posudzuje podľa ustanovení § 239 O. s. p. a § 237 O. s. p.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p.) alebo odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ O. s. p., prvá veta). Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže dovolaním je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu , ktoré nevykazuje znaky niektorého z uvedených uznesení, nie je dovolanie podľa § 239 O. s. p. proti nemu prípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie) , sa Najvyšší súd Slovenskej republiky neobmedzil len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa ustanovenia § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku či uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka , riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom) .

Vady konania uvedené v § 237 písm. a/ až e/ , g/ O. s. p. navrhovateľ nenamietal a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení vyvodiť nemožno.

Navrhovateľ namietal vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O. s. p. t. j., že mu rozhodnutím odvolacieho súdu (zrušením rozsudku súdu prvého stupňa a zastavením konania) vydanému v rozpore s procesnými predpismi a nepreskúmateľným odôvodnením , bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ návrh (na ochranu osobnosti) podal proti pôvodnému odporcovi – D. (17. 10. 2003) . V priebehu konania došlo, na základe zmluvy o zlúčení uzavretej 21. 1. 2006 , k zlúčeniu D. (D.) so S. (S.) do jednej politickej strany (preambula) s názvom S. (čl. 3) . Právnym nástupcom D. (čl. 5) sa stala S. , majetok a záväzky D. sa stali majetkom S. (čl. 4) a členovia D. sa stali automaticky členmi S. (čl. 6

). Súd prvého stupňa pokračoval v konaní s právnym nástupcom pôvodného odporcu (S.), ktorú skutočnosť aj konštatoval v odôvodnení svojho rozsudku a ktorú účastníci ani nenamietali. Odvolací súd v porovnaní s ním dospel k záveru , že po zrušení D. zlúčením s S. a zániku D. výmazom z registra strán , stratil pôvodný odporca D. spôsobilosť byť účastníkom konania v zmysle § 19 O. s. p. Nebola tým splnená jedna zo základných procesných podmienok konania (spôsobilosť byť účastníkom konania) , ktorej absencia musí mať za následok zastavenie konania (§ 104 ods. 1 O. s. p.) a to s prihliadnutím na charakter uplatneného nároku (právo osobnej povahy, ktoré nemohlo prejsť na právneho nástupcu povinnej osoby – D.).

Podmienkou toho, aby niekto mohol byť účastníkom občianskeho súdneho konania je , že musí byť na to spôsobilý.

Spôsobilosťou byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť subjektov mať procesné práva a povinnosti, ktoré procesné právo priznáva účastníkom konania. Túto spôsobilosť upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 19 tak, že ju má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti , inak ten, komu ju zákon priznáva. Vo všetkých občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť účastníkom konania tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva, teda všeobecnú hmotnoprávnu subjektivitu. Spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby (§ 18 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Od procesnej spôsobilosti treba odlišovať vecnú legitímáciu (aktívnu či pasívnu) , ktorá predstavuje hmotnoprávny vzťah účastníka konania k prejednávanej veci a má ju iba ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu , o ktorom sa v konaní rozhoduje. Na rozdiel od nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania (ako neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania , na ktorý musí súd prihliadať v každom štádiu konania) ,ktorý má za následok zastavenie konania (§ 103, 104 O. s. p.), nedostatok vecnej legitímácie vedie k zamietnutiu návrhu na začatie konania meritórnym rozhodnutím.

Otázka spôsobilosti byť účastníkom konania súvisí s možnosťou prípadného právneho nástupníctva, ktoré je možné len vtedy, ak pôvodne označený subjekt mal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Nebolo v konaní sporné, že pôvodne označený odporca t. j. D. mal v čase podania návrhu na začatie konania spôsobilosť byť účastníkom konania. A že jeho právnym nástupcom po

zlúčení s S. je S., na ktorý subjekt so spôsobilosťou byť účastníkom konania prešiel, na základe zmluvy o zlúčení (D. s S.), majetok a záväzky D. (vrátane členov D.). Nemožno preto súhlasiť s právnym záverom odvolacieho súdu, že odporca stratil spôsobilosť byť účastníkom konania. Potom zastavením konania z dôvodu nedostatku tejto podmienky konania, odňal účastníkovi konania možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Dovolání súd dospel k záveru, že zánikom pôvodného politického subjektu vytvorením koalície dvoch politických strán, na ktorú (v zmysle zmluvy o zlúčení) prešli záväzky a majetok pôvodných politických strán (ô 15 ods. 4 zákona č. 85/2005 Z.z. o politických stranách a politických hnutiach) odporca nestratil spôsobilosť byť účastníkom konania v zmysle ustanovenia § 107 O.s.p. a to ani v konaní o ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Pokiaľ odvolací súd vychádzal z opačného záveru a rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konania vo veci zastavil, odňal účastníkovi konania možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vychádzajúc zo spôsobilosti odporcu byť účastníkom konania rozhodujúcou otázkou, s ktorou sa treba následne v konaní vysporiadať bude otázka, či práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide, prešli na právneho nástupcu (pôvodného) odporcu. To s prihliadnutím na povahu danej veci, t. j. hmotnoprávnu povahu predmetu konania. Touto otázkou sa súd prvého stupňa vôbec nezaoberal a záver odvolacieho súdu, podľa ktorého na právneho nástupcu (zaniknutej) povinnej osoby, nemohlo právo osobne povahy prejsť bez výkladu aplikovaných právnych noriem, je zatiaľ predčasný a nepreskúmateľný.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243bods. 3 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. septembra 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta